



“Het beste hopen, het ergste voorbereiden”

‘Afrikaanse Varkenspest, ik ben er klaar voor’. Zo luidde het thema van het seminarie voor de varkenssector dat georganiseerd werd op zaterdag tijdens de voorbije Agridagen in Ravels. Het onderwerp is verre van nieuw, maar de impact die Afrikaanse varkenspest (AVP) heeft op de sector blijft wel zeer groot. Momenteel genieten we van de grote vraag vanuit Azië, maar staan we er voldoende bij stil dat de AVP een permanente dreiging vormt voor de professionele varkenshouderij in onze streken?

Nele Kempeneers

Luc Verspreet, directeur van Propigs en COO van Belgian Pork Group mocht de eerste presentatie van het seminarie voor zijn rekening nemen. Hij had het over de actuele gevolgen van Afrikaanse varkenspest op het aantal slachtingen in België en Europa en de impact op de prijsvorming. “60% van de wereldproductie van varkens vindt plaats in Azië. Europa is



© TWAN WIJERMANS

niet. “Het is inderdaad niet logisch dat een uitbraak duizend kilometer overslaat, maar ik kan hier geen verklaring voor geven”, klonk het. “De kans dat AVP vroeg of laat de Duitse grens zal oversteken, is echter zeer reëel. De verspreiding hebben we enerzijds te danken aan de everzwijnenpopulatie die in Europa veel te groot is geworden en die we niet meer in de hand hebben. Anderzijds zijn er de handelsroutes van levende varkens en biggen binnen Europa. De trafiek is enorm en in dat opzicht een tikkende tijdbom.”

Wat met China?

Doordat AVP bij everzwijnen in ons land werd vastgesteld, zijn we rechtstreeks uitgesloten om varkens te exporteren naar onze belangrijkste handelspartners in Azië. Exporteren binnen Europa en dus ook naar Duitsland kan wel nog en dus profiteren ook wij van de hogere marktprijs, al is het niet ten volle. Maar hoe lang zal die verhoogde vraag uit Azië standhouden? Luc Verspreet ziet Azië het gat in het aanbod nog niet meteen dichtrijden. “Er is momenteel een tekort van 24 miljoen ton varkensvlees op de

Chinese markt. Zelfs als we rekening houden met een dalende trend in de vraag door de hogere prijzen en de verschuiving van de vraag naar gevogelte en rundvlees, denk ik dat AVP de prijsvorming de komende 3 à 4 jaar zal blijven bepalen.” En wat als China sterker dan ooit terugkomt en zijn productie op korte termijn weer op peil heeft? Het was een terechte vraag uit het publiek. “Ik betwijfel sterk of China op korte termijn opnieuw tot de productie van voor de uitbraak zal kunnen komen. Je moet er ook rekening mee houden dat de ‘backyard’-productie bijna volledig zal wegvallen, en het tekort dus groter is dan de officiële cijfers. Maar dat China zal terugkomen en dat de bioveiligheid beter zal zijn dan daarvoor, staat buiten kijf. Maar dat zal tijd vragen.”

Eigen markt niet vergeten

Wie profiteert nu vooral van de grote vraag uit Azië? “Vooral Europa is op het tekort gesprongen. Onze export naar China is zelfs met 20% gestegen. We hadden vrij weinig concurrentie aangezien Amerika en China in een handelsoorlog verwickeld waren. ▶

‘slechts’ verantwoordelijk voor 25%. Het verbaast dus niet dat de uitbraak in Azië een enorme impact heeft gehad op de vraag naar en dus de prijs van Europese varkens”, steekt Luc van wal. “De ziekte dook op in het noorden van het continent en heeft zich dan verder in zuidelijke richting verspreid. De aanpak rond bioveiligheid in Azië is ondermaats. Het is dan ook niet verbazend dat de ziekte snel terrein gewonnen heeft.” Vandaag staat AVP bijna letterlijk aan de Duitse deur te kloppen, meer bepaald in Polen, op 12 km van de Duitse grens. Waarom er in België wel AVP werd vastgesteld bij everzwijnen maar niet in Duitsland, weet Verspreet



© NEELE KEMPEVEERS

De vier varkenshouders brachten elk een stelling mee die ze voorlegden aan de experts en het publiek.

Vandaag heeft de VS een handelsakkoord met China en zullen dus ook zij op de kar springen." Binnen Europa is Spanje de grootse exporteur, op de hielen gevolgd door Duitsland. "Terwijl heel wat landen langetermijncontracten ondertekenen met interessante afzetmarkten in Azië, moet België lijdzaam toekijken van op de strafbank. Onze inspanningen om het regionaliseringsprincipe te doen aanvaarden in landen als China en Japan blijft immers zonder resultaat. Landen als Vietnam en India aanvaarden ons varkensvlees wel, maar zij zijn niet de grote afnemers." Maar terwijl alle blikken op China zijn gericht, is België genoodzaakt om binnen de grenzen van Europa te kijken. En dat is volgens Verspreet niet noodzakelijk een slechte zaak. "Heel wat Europese spelers zijn de eigen markten en industrie wat aan het verwaarlozen. Maar wanneer de Chinese boom voorbij zal zijn, is het belangrijk dat de Europese markt staande blijft. Het is dus cruciaal dat we ook hier inspanningen blijven leveren. Het imago van de intensieve veehouderij staat onder druk, ook de consument kijkt naar alternatieven voor varkensvlees ..." Luc merkt verder op dat we toegevoegde waarde laten liggen in het exporteren van niet-versneden karkassen. "Tien jaar geleden ging slechts 30% van de uitvoer als karkas naar het buitenland en werd 70% in België versneden. Vandaag is de verhouding fiftyfifty. Als we niet opletten worden onze uitgevoerde karkassen in het buitenland versneden en komen ze goedkoper terug ons land binnen."

Hopen op stabiliteit

Hoewel we ons vaak de vraag stellen hoe het kan dat Duitsland nog steeds AVP-vrij is, kunnen we beter hopen dat de situatie niet verandert. "Een uitbraak in Duitsland zou betekenen dat ook zij uitgesloten worden van de

Aziatische markt, en dat heeft gigantische implicaties", weet Luc. "Het volume dat Duitsland niet kan verlaten komt dan op de Europese markt terecht en forse prijsdalingen zullen het gevolg zijn. Voor de handel van levende dieren betekent dat chaos." Maar Luc ziet ook de mogelijke impact op lange termijn. "Er zal een nieuw evenwicht gezocht worden in de wereldhandel en andere spelers zoals Spanje en Denemarken zullen de plaats van Duitsland innemen." Als Duitsland gespaard blijft, denkt Luc Verspreet dat onze varkenshouderij nog geruime tijd zal kunnen genieten van een goed prijsniveau. Maar wat met corona, dat andere virus dat vandaag de actualiteit beheerst? "We zien dat de export naar China vertraagt, de prijs van transport is zeer hoog en de opslaghuizen zitten vol. Hopelijk vergert de situatie dus niet en kunnen we snel naar de normale gang van zaken terugkeren."

Goed werk geleverd

Philippe Houdart is directeur crisispreventie en -beheer bij het FAVV en kwam als tweede spreker aan bod. Hij wijdde zijn voordracht aan de mogelijke maatregelen om het virus weg te houden bij gedomesticeerde varkens.



Luc Verspreet (Belgian Pork Group):

"Ik betwijfel of China op korte termijn sterk zal staan."

"Ik denk dat we in ons land al goed werk hebben geleverd. Het virus is momenteel niet meer actief in de afgebakende zone, de besmette kadavers die gevonden werden zijn maanden oud en dus we hebben een realistisch perspectief om het AVP-probleem te kunnen afsluiten", weet Philippe. "De verschillende betrokken partijen hebben hun uiterste best gedaan om het virus in te dijken. Het is misschien vreemd om te zeggen, maar als ik zelf een locatie had moeten aanduiden waar het virus het minst impact zou kunnen hebben in ons land, had ik de huidige afgebakende zone rond Etalle gekozen. In die uithoek van het land zijn er amper 5000 varkens geruimd moeten worden, waren niet al te veel everzwijnen aanwezig en was de populatie vrij makkelijk te isoleren en op te ruimen door de bosrijke omgeving. Dezelfde tactiek zouden we bij een uitbraak in het noorden van het land nooit hebben kunnen toepassen."

Beter voorkomen

We gaan even uit van het worstcase-scenario: een uitbraak van AVP in het noorden van het land waar veel varkensbedrijven gesitueerd zijn. Volgens Philippe Houdart zijn we tot op bepaalde hoogte goed voorbereid en staat onze aanpak op punt, maar zijn nog heel wat belangrijke vraagtekens. "De draaiboeken van de overheid en de grotere bedrijven zijn er, maar er is nog heel wat werk aan de winkel. "Ik maak me vooral zorgen over het feit dat er vandaag nog geen duidelijk draaiboek is voor de bedrijven die bij een uitbraak in de afgebakende zone zouden liggen. Er is een zone van 3 km en een van 10 km. Ligt je bedrijf in deze zones, dan kan er tot 7 weken lang een volledige lockdown opgelegd worden. Dat betekent geen aan- of afvoer van varkens, tenzij tussen varkensbedrijven in dezelfde afgebakende zone. Wat doen we dan met de overbezetting die zal



optreden? Hoe organiseren we de scheiding van noodzakelijke activiteiten binnen en buiten de afgebakende zones, zoals veeartsen? Het vlees uit die zones mag enkel op de nationale markt terecht komen, maar willen de verwerkende sector en de distributie dit vlees van gezonde varkens uit de afgebakende zone aannemen? Welk slachthuis zal de dieren ontvangen? Het is dus tijd dat de overheid en de sector samen aan tafel gaan zitten. "Hope for the best, prepare for the worst", is de raad die Houdart de aanwezige varkenshouders meegeeft. En die voorbereiding ligt vooral in het blijven toepassen van strenge bioveiligheidsmaatregelen. "Iedereen kent de theorie, maar de kunst is om deze ook dagelijks perfect te blijven toepassen in de praktijk. De respons op de verplichte monsternames is bijvoorbeeld nog te laag. Het is ook belangrijk om jezelf af te vragen hoe je op jouw bedrijf zou kunnen omgaan met een eventuele overbezetting indien je in een afgebakende zone komt te liggen." Ondanks zijn waarschuwingen heeft Philippe goede hoop dat we binnen dit en een jaar vrij zullen zijn van AVP. "Maar dat neemt niet weg dat we de bioveiligheid zeer serieus moeten blijven nemen."

De markt beslist

Om het seminarie af te sluiten werden vier varkenshouders opgetrommeld om in debat te gaan met elkaar, het publiek en de aanwezige sprekers. Ze brachten elk een stelling mee die hen na aan het hart ligt. Annechien ten Have, agrarisch ondernemer van het jaar in Nederland en ex-voorzitter van de LTO-vakgroep Varkenshouderij, runt samen met haar man een varkensbedrijf. Zij bracht de stelling: 'De afzet van producten van gevaccineerde dieren moet worden toegelaten en dus hoog op de Europese agenda worden gezet' mee naar Ravels. Die

sluit sterk aan bij de stelling die jonge varkenshouder Jan Arnouts uit Wuustwezel op de agenda zette: 'Zodra er een vaccin tegen AVP is, moeten we de toestemming krijgen om dit in geval van nood ook onmiddellijk te mogen gebruiken'. Het publiek liet weten dat het akkoord is met beide stellingen, maar de aanwezige sprekers gaven toch wat kadering. "Ten eerste is het een zeer moeilijk virus om een vaccin tegen te ontwikkelen", zegt Philippe Houdart. "Een vaccin moet niet enkel beschermen, maar mag ook geen negatieve bijwerkingen hebben. Het is dus niet zo dat een vaccin uit China, als dat er komt, hier meteen toegelaten zal worden. Een noodvaccinatie is na verloop van tijd een mogelijkheid, maar dan is het nog de vraag of de afnemers bereid zijn dit vlees van gezonde, gevaccineerde varkens te aanvaarden. En als we het product binnen Europa kunnen afzetten, betekent dat nog niet dat het ook daarbuiten aanvaard wordt." Nederland heeft de keuze gemaakt dat bij een uitbraak zal overgegaan worden op vaccinatie, ongeacht de gevolgen voor afzet, weet Annechien van Have. "In Nederland wordt het euthanaseren van gezonde biggen immers niet meer maatschappelijk aanvaard", zegt ze. Neel Gorssen, varkenshouder uit Kaulille, bekijkt dat anders. "Wat als de markt niet openstaat voor het vlees van die gevaccineerde varkens? Dan moet je gevaccineerde biggen en varkens euthanaseren en ben je nog verder van huis. De markt bepaalt welke maatregelen we kunnen nemen."

Verantwoordelijkheid opnemen

Neel Gorssen bracht zelf ook een stelling mee: 'De everzwijnpopulatie is een groot probleem omdat ze AVP in stand kan houden, maar toch wordt de pest vooral door de mens verspreid.' De stelling van varkenshoudster Benedicte Dobbels, zaakvoerster van M+Pigs, ligt in dezelfde lijn: 'Alle gere-



Philippe Houdart (FAVV):

"Er is nog heel wat werk aan de winkel."

lateerden met de varkenshouderij en jagers zouden regelmatig gecontroleerd moeten worden op handhaving ten aanzien van bioveiligheid.' Neel Gorssen, zelf voorzitter van de plaatselijke jagersvereniging, wijst erop dat er veel aandacht is voor sanitaire maatregelen binnen het jachtmilieu, maar dat de everzwijnpopulatie niet meer in de hand wordt gehouden. "Door te vaccineren tegen klassieke varkenspest hebben we de enige natuurlijke vijand van het everzwijn uitgeroeid. Op zich een goede zaak, maar dit had moeten ondersteund worden door een betere georganiseerde bestrijding van de everzwijnen." Bénédicte Dobbels wijst erop dat er in het varkensbedrijf van haar en haar man zeer streng wordt toegezien op de bioveiligheid en dat ze er ook een erezaak van maken om enkel samen te werken met partners die dezelfde hoge standaard hanteren. Ze hoopt dat ook de jachtverenigingen met gezond verstand blijven omgaan met het huidige risico, zeker wanneer ze over landsgrenzen heen bewegen. De sprekers en het aanwezige publiek kon zich vinden in beide stellingen en de algemene conclusie van het seminarie werd bevestigd: voorkomen is beter dan genezen en iedereen moet zijn verantwoordelijkheid opnemen in het AVP-verhaal. ■